Gereformeerd predikant promoveert aan Hongaarse universiteit

'Een bisschop is daar heel gewoon'

De verbondenheid tussen Nederlandse en Hongaarse protestanten kent oude papieren. Ds Margriet Gosker en haar echtgenoot Ferenc Postma raakten geboeid door deze wederzijdse geschiedenis en besloten zich erin te verdiepen. Sinds enkele jaren bezet Postma een speciale leerstoel aan de Károli Gáspár Universiteit te Boedapest; afgelopen zomer verdedigde Gosker aan diezelfde universiteit haar dissertatie *Het ambt in de oecumenische discussie.* Deze week mocht zij, tijdens een officiële promotieplechtigheid, de bul in ontvangst nemen.

Gosker, lid van de redactie van *Centraal Weekblad*, is als gereformeerd predikant verbonden aan de Bankraskerkgemeente in Amstelveen. Postma werkt als oudtestamenticus aan de theologische faculteit van de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hun gezamenlijke interesse voor Hongarije is niet uit de lucht komen vallen. Postma: "Mijn moeder is van Hongaarse afkomst. Tijdens de Eerste Wereldoorlog kwam zij als kind van zeven jaar met een Rode Kruistrein naar Nederland. Het was de bedoeling dat ze enkele maanden zou blijven en dan weer naar haar eigen land zou terugkeren. Maar omdat zij ondervoed was en zelfs niet kon lopen, is zij op medisch advies in Nederland gebleven. Ze werd door een gezin in Friesland geadopteerd en heeft haar eigen moeder nooit weer gezien."

Reformatorisch netwerk

In 1984 ging Postma voor het eerst samen met zijn vrouw op bezoek in Hongarije. Hij raakte al snel geïnteresseerd in de verhoudingen tussen Nederland en Hongarije. Met name de academiegeschiedenis, die teruggaat tot in de 17de eeuw, boeide hem. Postma: "De intensieve contacten die bestonden tussen met name de universiteit van Franeker en universiteiten in het toenmalige Hongaarse rijk, interesseerden mij bijzonder. Vanwege mijn achtergrond had ik belangstelling voor de Hongaarse geschiedenis, maar als geboren en getogen Fries heb ik ook van jongsaf aan iets gehad met het stadje Franeker, waar vroeger de tweede universiteit van Nederland was gevestigd."

"De universiteit van Franeker was calvinistisch georiënteerd. Omdat het protestantisme rond 1500 in het Hongaarse rijk niet werd getolereerd, gingen Hongaarse protestanten elders in de wereld op zoek naar protestantse universiteiten. Daardoor ontstond er een uitgebreid reformatorisch netwerk. Er werd heel wat gecorrespondeerd. De universiteit van Franeker speelde daarbij een belangrijke rol. Zeker toen tijdens de dertigjarige oorlog in 1622 de universiteit van Heidelberg werd platgebrand. Zo zijn er door de jaren heen veel betrekkingen ontstaan tussen Hongarije en Nederland, onder meer in de vorm van een enorme uitwisseling van brieven en boeken. Ik ben ervan overtuigd dat het Hongaarse protestantisme heeft kunnen overleven dankzij de contacten tussen Transilvanië en landen als Nederland en Duitsland."

Bij zijn eerste bezoek aan Hongarije en Roemenië ging Postma op zoek naar publicaties van Hongaarse studenten die in Franeker waren gedrukt. Daarna keerde hij elke zomer zes weken terug om zijn speurtocht voort te zetten. Dit resulteerde in een promotie en vervolgens in een speciale leerstoel aan de Károli Gáspár Universiteit, gericht op de historische academische betrekkingen tussen de twee landen.

Is er een verschil tussen lesgeven in Nederland en Hongarije? Postma: "De Hongaren zijn veel hiërarchischer ingesteld. Docenten staan nog op een voetstuk. Maar ik probeer dat te doorbreken. Ik ga gewoon tussen de studenten zitten. Dat is voor hen even schrikken, maar het werkt wel beter."

Lima-rapport

Inmiddels zat ook Gosker niet stil. Naar aanleiding van het Lima-rapport van de Wereldraad van Kerken (1982) over doop, eucharistie en ambt, publiceerde zij in 1988 reeds een voorstudie over het ambt in de oecumenische discussie. Gosker: "De grote vergadering over het Lima-rapport vond plaats in Boedapest. Men kende ons beiden daar inmiddels goed. Mijn publicaties over het ambt waren ook bekend en al vrij snel werd ik uitgenodigd om in Hongarije te promoveren. Daarvoor

• *Margriet Gosker en echtgenoot Ferenc Postma, na de verdediging van het proefschrift aan de Károli Gáspár Universiteit. (foto Margriet Gosker)*

mocht ik mijn eerdere publicaties gebruiken. Destijds ben ik daar niet op ingegaan omdat onze twee zonen nog op school zaten en ik het te druk had met mijn werk als predikant."

"Maar toen ik in 1999 opnieuw gevraagd werd, besloot ik de stap te wagen. Als ik extra studieverlof zou opnemen en mijn vakantie daaraan vastkoppelde, zou ik binnen een jaar kunnen promoveren. De kerkenraad ging hiermee akkoord. Van juli tot november vorig jaar heb ik verschrikkelijk hard gewerkt. En het is gelukt", vertelt Gosker trots.

'Het Hongaarse protestantisme heeft kunnen overleven dankzij de contacten met landen als Nederland en Duitsland'

Struikelblok

In haar proefschrift pleit Gosker voor een meer heldere visie op het ambt binnen de protestantse kerken in Nederland. "In de discussies rond onderwerpen als doop, eucharistie en het ambt, bleek dat laatste voor de oecumene het meest controversiële onderwerp en het grootste struikelblok. Wat betreft doop en eucharistie bestaat er al veel onderlinge erkenning, maar bij het ambt is dat nog heel ver weg. De problemen nemen eerder toe."

"Het praten daarover is ook erg moeilijk omdat er in onze kerk niet echt een duidelijke ambtsvisie bestaat. Dat maakt ons tot een lastige gesprekspartner. Ik zoek dan ook naar een duidelijker plaats voor het ambt, naar een meer spiritueel gedragen ambt. Als ambtsdrager ben je geroepen en gezonden. Het is belangrijk dat mensen zich daarvan bewust zijn. Dat door God geroepen zijn, is een aspect dat ik meer zou willen benadrukken. Begrijp me goed, ik heb geen behoefte om het oude autoritaire ambt weer op te poetsen, maar ik wil ook geen ambt dat louter functioneel is."

"Dat het ambt in mijn dissertatie centraal staat, is boeiend voor de Hongaren. Zij kennen al veel langer dan wij de spanning tussen enerzijds een episcopaal (bisschoppelijk) ambt en anderzijds de behoefte om vanuit de basis beslissingen te kunnen nemen. Waar ik voor pleit - een bisschoppelijk element in het ambt - is voor Hongaren de gewoonste zaak van de wereld. Zij weten niet beter. Het is voor hen boeiend om te zien hoe ik reageer op de tendensen in onze kerken."

"Er is een wezenlijk verschil tussen de protestanten in Hongarije en in Nederland", vult Postma zijn vrouw aan. "In Hongarije zitten alle protestanten in één kerk. Daar heb ik wel respect voor. Voor de rest zijn de opbouw van de dienst, de lofprijzing en de liederen precies hetzelfde als in Nederland. Misschien iets traditioneler. De Hongaren kijken met grote interesse naar de liturgische en oecumenische ontwikkelingen in het Westen. Aan de andere kant ben ik zelf altijd wel onder de indruk van hoe zij omgaan met geloofsvragen. Daar zijn wij veel terughoudender in."

Goed gesprek

In Hongarije vinden het dispuut en de eigenlijke promotie op verschillende tijdstippen plaats. Tijdens een vier uur durende zitting, bij een temperatuur van 30 graden, verdedigde Gosker begin juni haar dissertatie aan de Károli Gáspár Universiteit in Boedapest. "Het was een hele zit", lacht ze. "Maar heel leuk. Ik heb er ontzettend van genoten. Ik vond het een goed theologisch gesprek, met gelukkig ook ruimte voor grapjes. Bijzonder was dat iedereen zich moest uitdrukken in het Duits of in het Engels, omdat ik geen Hongaars spreek."

Deze week was Gosker weer in Boedapest om, samen met alle andere kersverse doctores en eredoctores van het jaar 2000, een handmatig gekalligrafeerde bul in ontvangst te nemen. Met een driedaagse bijeenkomst werd tevens gevierd dat duizend jaar geleden het christendom ingang vond in Hongarije. Ter gelegenheid daarvan is een eredoctoraat verleend aan onder meer prof. Hans Roldanus, emeritus hoogleraar kerkgeschiedenis in Groningen. "Ook hierin worden de banden met het Westen duidelijk" , verklaart Postma. "Nu het weer kan na het verdwijnen van het IJzeren Gordijn, willen de Hongaren die verbondenheid graag tot uitdrukking brengen."

Margreet Hogeterp